

створення умов, що спонукають студентів оплачувати додаткові консультації чи заняття. Викладачі натомість оцінюють студентів необ'єктивно, змінюючи результати на свою користь. Наслідком корупції в університетах є падіння якості освіти. Заклади освіти, де існує корупція, лише спотворюють логіку їх існування. Для успішного викорінення корупції необхідно провести реформування на всіх рівнях влади, і не усувати наслідки корупції, а радше запобігати ним, використовувати превентивні методи. Студенти мають бути усвідомлені про відповідальність за будь-який вид академічної недоброчесності. Таким чином, комплекс заходів щодо протидії корупції повинен здійснюватися на всіх рівнях управління в сфері освіти і науки.

Отже, хоч проведений аналіз основних проявів академічної доброчесності не має цілковитої повноти, проте дозволяє зазначити та описати найбільш поширені її форми. Доброчесність не має обмежуватися лише стінами рідної *Alma Mater*, а супроводжувати людину все її життя, адже вміння бути відповідальним, чесним, мати креативність, критичне мислення – це одні з тих якостей, які необхідні не лише студентам, а й кожному громадянину. Нормою нашого академічного життя має стати системна профілактика девіантної академічної поведінки. Вона має включати тренінги з етики наукових досліджень, відповідні розробки необхідно інтегрувати в програму навчання студентів і аспірантів, постійно вдосконалювати нормативні документи такого спрямування з метою підвищення кваліфікації дослідників. Важливе місце в цьому комплексі повинні посідати добре продумані, виважені та прозорі процедури й санкції. Це фундаментальне правило, яке допоможе позбавитися від цієї проблеми.

Список використаної літератури

1. *Löfström E., Trotman T., Shephard K.* Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning, v.69 n.3 p.435-448 Mar 2015
2. *T.Fishman.* The Fundamental Values of Academic Integrity; [2-nd edition]. – Clemson University, 2004. - 34 p
3. *Словник української мови* [Електронний ресурс]: <http://sum.in.ua/s/plaghiat>
4. *Academic Honesty in the Writing of Essays and Other Papers.* – Carleton College Princeton University, 1990. – [Електронний ресурс]: https://apps.carleton.edu/campus/doc/integrity/assets/Academic_Integrity_Booklet.pdf
5. *Гужва О.О.* Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» за ред.–Харків. 2009 р. -72с.
6. *Johnson S., Martin M.* Academic Dishonesty: A New Twist to an Old Problem. *Athletic Therapy Today.* – 2005. – №10(4). – P. 48-50/

Олег Гончаренко

САМООСВІТА СТУДЕНТА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ: ЯКІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ

На сучасному етапі розвитку суспільства в світлі соціально-економічних перетворень відбуваються зміни в сфері вищої освіти в Україні, суть яких полягає у реформуванні процесу підготовки фахівців, оволодіння ними глибокими загальнонауковими фундаментальними і спеціальними знаннями, практичними вміннями й навичками, системою фахових компетентностей у відповідній професійній діяльності.

XXI століття визначено ЮНЕСКО століттям неперервної освіти, оскільки в умовах глобалізації від її якості залежить прогресивний розвиток людської цивілізації, держав світу й окремо взятої особистості. Самоосвіта людини впродовж життя виступає ключовою умовою її успішної професійної діяльності, визначає якість соціалізації й спонукає до виявлення і реалізації особистісних потенціалів.

У цьому контексті особливого значення набуває підготовка конкурентоспроможних професіоналів високого рівня, здатних ефективно діяти у складних умовах науково-технічного прогресу та динамічного розвитку суспільства, самостійно нарощувати власний інтелектуально-професійний потенціал. Тому питання формування культури самоосвіти студента, його самостійної навчально-пізнавальної діяльності в процесі опанування навчальних дисциплін набуває актуальності.

Аналіз наукових джерел показує, що проблема самоосвіти людини й студентської молоді зокрема, вивчалася зарубіжними й вітчизняними дослідниками, такими як: С. Архангельський, І. Барсуков, В. Буряк, А. Громцева, Т. Землінська, Ю. Калугін, Г. Коджаспірова, М. Піскунов, І. Преображенська, Б. Райський, Н. Терещенко, О. Фоміна, В. Шпак та ін..

Мета нашого наукового пошуку полягає у виявленні особливостей самоосвіти майбутніх учителів у сучасному навчально-виховному процесі вищої школи, з'ясуванні умов її якості й ефективності.

Самоосвіта розглядається у педагогічній науці як «самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей задоволення загальнокультурних запитів, пізнавальних інтересів у будь-якій сфері діяльності, підвищення професійної кваліфікації» [1, с. 798].

Навчально-виховний процес у вищій педагогічній школі в умовах сучасного інформаційного простору видозмінюється: відбувається збільшення часу, що відводиться на самостійну освітню діяльність студентів. Це сприяє індивідуалізації освітнього процесу, інтелектуальному й креативному розвитку майбутнього фахівця, самореалізації його особистості. Саме самостійна робота студента формує в нього готовність до самоосвіти й саморозвитку і утворює фундамент освіти протягом життя. У зв'язку з цим постає питання формування у майбутнього вчителя компетентності професійної самоосвіти.

Компетентність самоосвітньої діяльності майбутнього педагога О. Кисельова визначає як «добровільну, самостійну індивідуально-пізнавальну діяльність, керовану самою особистістю та спрямовану на неперервне самовдосконалення щодо реалізації соціальних, особистісних та професійно-педагогічних функцій [3, с. 6-7].

Н. Сидорчук вважає, що «самоосвітня діяльність майбутнього вчителя – багатогранний об'єкт міжнаукового дослідження, безпосередньо пов'язаний як з людинознавчими, так і суспільствознавчими дисциплінами, зокрема філософією, історією, економікою, загальною, віковою та педагогічною психологією, психологією праці, педагогікою, історією педагогіки, соціологією, етнографією, етнопедагогікою тощо» [4, с. 189]. Є. Кашнікова розглядає самоосвітню діяльність студентів закладів вищої освіти як «форму самостійної роботи, яка забезпечує особистісну, мотиваційну, теоретичну і практичну готовність до виконання своїх функцій як фахівця» [2, с. 8].

Також учені наголошують, що формування професійної компетентності з самоосвіти студентів вимагає створення конструктивного освітнього середовища, яке забезпечує у студентів формування навичок самостійної педагогічної дослідницької діяльності всіх видів (реферативно-пошукової, інтерактивної, практико-орієнтованої, експериментально-авторської та ін.).

Цілком поділяючи висновки вчених ми припускаємо, що формування компетентності майбутнього педагога з самоосвітньої діяльності на сучасному етапі професійної підготовки забезпечується на основі єдності традиційних та інноваційних форм і методів самоосвіти.

Аналіз наукових праць О. Акімової, О. Бурлука, С. Гончаренка, І. Захарової, В. Іванової, Т. Медведовської, І. Сидоренко та інших учених показує, що результат самоосвіти студентів може мати різні форми представлення:

– *результат традиційних форм і методів самоосвіти*: виступ із питань теми на семінарі, практичному, лабораторному занятті; конспект, реферат із тем начальної дисципліни, винесених на самостійне опрацювання; виступ на педагогічній раді, засіданні методичного об'єднання під час проходження виробничої практики; пакет стандартного поурочного планування з теми чи групи тем; комплект дидактичного матеріалу з навчального предмета; збірники практичних, контрольних робіт з навчальної дисципліни; комплект роздаткового матеріалу з предмета; сценарії тематичних класних годин, батьківських зборів, позакласних заходів; пакет матеріалу для олімпіади з навчальної дисципліни;

– *результат інноваційних форм і методів самоосвіти*: доповідь на науковій конференції, семінарі, круглому столі з використанням цифрових технологій; опублікована авторська стаття у фаховому виданні; презентація індивідуального навчально-творчого завдання; презентація методичного чи діагностичного кейса; презентація власного «портфоліо»; електронний термінологічний словник із теми або розділу навчальної дисципліни; презентація творчого проекту з теми дослідження; план-конспект електронних уроків; презентація окремих тем електронних навчально-методичних посібників; пакет тестового матеріалу з навчального предмета в електронних оболонках; наявність особистої методичної чи предметної web-сторінки; створення й презентація електронної бібліотеки з навчального предмета; участь у вебінарах із фаху.

Інноваційні форми і методи самоосвіти студентів розглядаються нами в цілісній єдності з формуванням цифрової культури майбутнього вчителя. Зважаючи на технологічний та інформаційний прогрес суспільного розвитку, можемо з упевненістю стверджувати, що особа, яка займається самоосвітою, не може не використовувати електронні ресурси, цифрові носії, які дозволяють зробити сам процес самоосвіти ефективнішим, якіснішим, швидшим, доступнішим.

Дослідження показує, що якість і ефективність самоосвіти студентів у навчальному процесі вищої школи визначається рядом умов:

– педагогічне керівництво самостійною роботою студентів на основі співпраці й співтворчості в умовах спеціально створеного конструктивного освітнього середовища;

– врахування характеру пізнавальної діяльності студента, створення системи професійно-дослідницьких завдань усіх видів (реферативно-пошукової, інтерактивної, практико-орієнтованої, експериментально-авторської та ін.);

– сприяння продуктивній пізнавальній пошуковій діяльності студента на основі формування внутрішньої мотивації та потреби у самоосвіті, самовихованні й саморозвитку.

Таким чином, формування продуктивної самоосвітньої діяльності майбутнього вчителя є невід'ємною складовою сучасного освітнього процесу, якість і ефективність якої визначається задоволенням професійних потреб і інтересів студентів у процесі фахової підготовки, єдністю традиційних та інноваційних форм самоосвіти та педагогічним керівництвом даним процесом на рівні співпраці й співтворчості.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, гол. ред. В.Г. Кремень. – Київ: «Юрінком Інтер». – 2008. – 1040 с.
2. *Кашникова Е.Ю.* Самообразовательная деятельность студентов вуза в процессе профессиональной социализации: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Кашникова Е.Ю. – МГУ, 2012. – 22 с.
3. *Кисельова В.Б.* Формування компетентності самоосвіти у майбутніх педагогів в умовах інформаційно-навчального середовища: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 – теорія навчання / В.Б. Кисельова. – Харків, 2011. – 22 с.

4. Сидорчук Н.Г. Технологія самоосвітньої діяльності майбутніх /Н.Г. Сидорчук // Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: Навчальний посібник / За ред. О. А.Дубасенюк. – Житомир: Житомир. держ. пед. ун-тет, 2001 – С. 185-220.

Анастасія Дудник

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасні трансформаційні процеси, що відбуваються в економічному й духовному розвитку людства, визначають якість професійної підготовки особистості фундаментом прогресу функціонування соціуму і виступають провідним чинником розвитку інтелектуально-духовного та виробничого потенціалу суспільства.

XXI століття оголошено ЮНЕСКО «століттям освіти», тому увага вчених усього світу спрямована на зміну науково-теоретичних й практичних засад якісної підготовки майбутніх фахівців відповідно вимогам часу. Професійна підготовка майбутнього вчителя розглядається сьогодні вченими як процес, що ґрунтується на принципах студентоцентризму, демократії та інноваційності. При цьому на перший план виступає індивідуальний підхід до якості формування професійних компетентностей фахівця, врахування спектру його професійних інтересів, можливостей і здібностей його особистості.

Продуктивність вищої педагогічної освіти, її якість залежить від багатьох факторів, проте визначальним виступає мотивація навчання як складний і багаторівневий процес формування мотивів навчальної, науково-дослідної та інноваційно-практичної діяльності майбутнього вчителя.

Процес формування мотивації студентів до навчальної діяльності, розвиток пізнавальної активності, творчого пошуку, критичного мислення, прагнення оволодіти інноваційними технологіями навчання і виховання учнів сприяє розвитку професійно-значущих якостей і властивостей майбутніх учителів й виступає провідним фактором підвищення якості професійної підготовки.

Аналіз наукових праць дозволяє стверджувати, що окремі аспекти даної проблеми вивчалися вітчизняними і зарубіжними вченими. Так, процес вивчення природи мотивів навчання особистості розкрито у наукових працях Л. Божович, А. Вербицького, М. Матюхіна, В. Осєєва, Г. Щукіної та ін.; сутність й специфіка понять «мотивація особистості», «мотивація до навчання», «професійна мотивація» була предметом наукового інтересу А. Бугрименко, Є. Климова, М. Магомед-Емінова, К. Мадсена, К. Платонова та ін.; формування пізнавальних мотивів особистості на різних етапах навчання досліджувалося тиками вченими як М. Алексеєва, В. Башарін, Е. Торндайк, Т. Шаповал та ін.

Мета нашого наукового дослідження полягає у висвітленні значення мотивації майбутніх учителів до навчання як провідного фактора забезпечення якості їх професійної підготовки.

Значущість розвитку мотивації майбутніх фахівців до навчальної діяльності обумовлене, перш за все тим, що практика сучасної професійної підготовки показує, що у значній частини студентської молоді спостерігається відсутність творчого підходу до засвоєння необхідної системи професійних знань, умінь і навичок; бракує пізнавальної активності й допитливості, бажання працювати з додатковою науковою інформацією, що свідчить про формальний характер навчання у вищій школі. Це неприпустимо для процесу професійної підготовки вчителя, оскільки від його якості залежить майбутнє України, її духовно-культурний та соціально-економічний розвиток.

«Особистість виховується Особистістю», – стверджував класик педагогічної науки К. Д. Ушинський. Це фундаментальне положення педагогічної науки розкриває